

Саветодавна комисија за људска права

ТСС зграда Д-12, седиште мисије УНМИК-а, Приштина, Косово, електронска пошта hrap-unmik@un.org, телефон +381 (0)38 504 604 локал 5182

МИШЉЕЊЕ

Датум усвајања: 25. јун 2015. године

Предмет бр. 297/09

Душанка ТРИФУНОВИЋ

против

УНМИК-а

Саветодавна комисија за људска права, на заседању одржаном 25. јуна 2015. године, уз присуство следећих чланова:

Марека Новицког, председавајућег
Кристин Чинкин
Франсоаз Тулкенс

Уз помоћ

Андреја Антонова, извршног службеника

Узевши у обзир изнад поменути жалбу, уложену сагласно члану 1.2 Уредбе УНМИК-а бр. 2006/12, од 23. марта 2006. године о оснивању Саветодавне комисије за људска права,

Након већања, доноси следеће закључке и препоруке:

I. ПОСТУПАК ПРЕД КОМИСИЈОМ

1. Жалба је уложена 27. маја 2009. године и уписана је 2. јуна 2009. године.

2. Дана 24. новембра 2010. и 20. априла 2011. године, Комисија је затражила од жалиоца да достави додатне информације. Жалилац је одговорио 5. августа 2011. и 21. септембра 2011. године
3. Дана 22. септембра 2011. године, жалба је прослеђена Специјалном представнику Генералног секретара (СПГС)¹ како би се добиле примедбе УНМИК-а на прихватљивост жалбе. Дана 4. новембра 2011. године, СПГС је доставио УНМИК-ов одговор.
4. Дана 26. септембра 2012. године, Комисија је прогласила жалбу прихватљивом.
5. Дана 16. октобра 2012. године, Комисија је проследила своју одлуку СПГС-у и затражила УНМИК-ове примедбе на меритум жалбе, као и копије истражних списа који се односе на предмет.
6. Дана 24. марта 2013. године, СПГС је доставио УНМИК-ове примедбе на меритум жалбе, заједно са копијама истражних списа.
7. Дана 15. маја 2015. године, Комисија је од УНМИК-а затражила да потврди да ли се достављање списа у вези са предметом може сматрати коначним. Дана 18. маја 2015. године, УНМИК је доставио свој одговор.
8. На захтев Комисије, Одељење за судску медицину (ОСМ) Мисије владавине права Европске уније на Косову (ЕУЛЕКС), 22. и 29. маја 2015. године, доставило је додатна појашњења.

II. ЧИЊЕНИЦЕ

Општи преглед догађаја²

9. Предметни догађаји су се одиграли на територији Косова након успостављања Привремене управе мисије Уједињених нација на Косову (УНМИК), јуна 1999. године.
10. Оружани сукоб током 1998. и 1999. године између српских снага с једне стране и

¹ Списак скраћеница и акронима садржаних у тексту дат је Прилогу.

² Списи на које се Комисија позива при навођењу овог општег прегледа догађаја су следећи: ОЕБС, „Како виђено, тако речено“, 1. том (октобар 1998. – јун 1999) и 2. том (14. јун – 31. октобар 1999); тромесечни извештаји Генералног секретара УН-а о Привременој управи мисије Уједињених нација на Косову; Годишњи извештаји полиције УНМИК-а (2000, 2001); Фонд за хуманитарно право „Отмице и нестанци не-Албанаца на Косову“ (2001); Фонд за хуманитарно право „Косовска књига памћења“ (<http://www.kosovomemorybook.org>); УНМИК-ова канцеларија за нестала лица и судску медицину, Извештај о активностима 2002–2004; Европски суд за људска права, *Бехрами и Бехрами против Француске и Сарамати против Француске, Немачке и Норвешке*, бр. 71412/01 и 78166/01, одлука од 2. маја 2007; Међународна комисија за нестала лица, „Ситуација на Косову: попис“ (2010); подаци које је издао Високи комесар Уједињених нација за избеглице (доступни на адреси www.unhchr.org) и Међународни комитет Црвеног крста (доступни на адреси <http://familylinks.icrc.org/kosovo/en>).

Ослободилачке војске Косова (ОВК) и других оружаних групација косовских Албанаца с друге стране добро је документован. Након неуспеха међународних напора за решавање сукоба, 23. марта 1999. године, Генерални секретар Северно-атлантског споразумног савеза („НАТО“) објавио је почетак ваздушних напада на Савезну Републику Југославију (СРЈ). Ваздушни напади су почели 24. марта 1999. године, а окончани су 8. јуна 1999. године, када је СРЈ пристала да повуче своје снаге са Косова. Дана 9. јуна 1999. године, Међународне безбедносне снаге (КФОР), СРЈ и Република Србија потписале су „војно-технички споразум“ у ком су се сагласиле о повлачењу СРЈ са Косова и присуству међународних безбедносних снага након доношења одговарајуће резолуције Савета безбедности УН-а.

11. Дана 10. јуна 1999. године, Савет безбедности УН-а усвојио је Резолуцију 1244 (1999). Поступајући сходно Поглављу VII Повеље УН-а, Савет безбедности УН-а одлучио је да распореди међународне безбедносне снаге и цивилне представнике – КФОР, односно УНМИК – на територију Косова. Сходно Резолуцији Савета безбедности 1244 (1999), УН-у је дата пуна законодавна и извршна власт за привремену управу на Косову, укључујући спровођење правде. КФОР је имао задатак да успостави „безбедну средину у којој избегла и расељена лица могу безбедно да се врате кући“ и привремено обезбеди „јавни ред и мир“ све док међународни цивилни представници не буду могли да преузму одговорност за овај задатак. УНМИК се састојао из четири главне компоненте или стуба којима су руководиле Уједињене нације (цивилна управа), Високи комесар Уједињених нација за избеглице (хуманитарна помоћ, која је постепено окончана јуна 2000. године), ОЕБС (успостављање институција) и ЕУ (реконструкција и привредни развој). Сваки стуб је био под управом СПГС-а. Резолуцијом Савета безбедности УН-а 1244 (1999) УНМИК је овлашћен да „унапреди и штити људска права“ на Косову у складу са међународно признатим стандардима у погледу људских права.
12. Процене у погледу утицаја сукоба на расељавање популације косовских Албанаца крећу се од приближно 800.000 до 1,45 милиона. Након усвајања Резолуције 1244 (1999), већина косовских Албанаца који су побегли или били насилно избачени из својих кућа током сукоба од стране српских снага вратила се на Косово.
13. У међувремену, припадници неалбанске заједнице – углавном, али не само, Срби, Роми и словенски муслимани, као и косовски Албанци за које се сумња да су сарађивали са српским властима – постали су мета распрострањених напада од стране наоружаних групација косовских Албанаца. Тренутне процене у вези са бројем расељених косовских Срба крећу се између 200.000 и 210.000. Док је већина косовских Срба и другог неалбанског становништва побегла у ужу Србију и суседне земље, они који су остали постали су жртве системских убистава, отмица, насумичног притварања, сексуалног и родног насиља, пребијања и злостављања.
14. Иако постоји спор око бројки, процењује се да је више од 15.000 лица усмрћено или нестало током и одмах након косовског сукоба (1998-2000. године). Више од 3000 етничких Албанаца и око 800 Срба, Рома и чланова других мањинских заједница нестало је током овог периода. Пронађено је више од половине несталих лица и

њихови посмртни остаци идентификовани су до краја 2010. године, док се од маја 2015. године 1.653 лица и даље води као нестало код Међународног комитета Црвеног крста (МКЦК).

15. Од јула 1999. године, у склопу напора да се на Косово врати спровођење закона у оквиру владавине права, СПГС је затражио од држава чланица УН-а да подрже постављање 4718 чланова међународне полиције као цивилне компоненте УНМИК-а. Задатак полиције УНМИК-а био је да саветује КФОР у вези са полицијским питањима док полиција не добије довољан број чланова да преузме пуну одговорност за спровођење закона и да ради на развоју Косовске полицијске службе. До септембра 1999. године, приближно 1100 међународних полицајаца распоређено је у УНМИК-у.
16. Распоређивање полиције УНМИК-а углавном је завршено до децембра 2000. године, са 4400 чланова особља из 53 земље, и УНМИК је преузео примарну одговорност за спровођење закона у свим крајевима Косова осим у Митровици. Према Годишњем извештају полиције УНМИК-а за 2000. годину, њој је пријављено 351 киднаповање, 675 убистава и 115 силовања у периоду од јуна 1999. до децембра 2000. године.
17. Услед колапса управљања правдом на Косову, УНМИК је јуна 1999. године успоставио ванредан правосудни систем. Он се састојао од ограниченог броја домаћих судија и тужилаца и функционисао је све до почетка рада редовног правосудног система, јануара 2000. године. Фебруара 2000. године, УНМИК је одобрио именовање међународних судија и тужилаца, најпре у области Митровице, а касније широм Косова, да би ојачао домаћи правосудни систем и гарантовао његову непристрасност. Од октобра 2002. године, домаћи правосудни систем састојао се од 341 домаћег судије и тужиоца и 24 међународних. Јануара 2003. године, Генерални секретар УН-а, при подношењу извештаја Савету безбедности о спровођењу Резолуције 1244 (1999), констатовао је да систем полиције и правосуђа на Косову у том тренутку „добро функционише“ и да је „одржив“.
18. Јула 1999. године, Генерални секретар УН-а изјавио је у извештају Савету безбедности да УНМИК већ сматра да је питање несталих лица посебно акутан проблем у погледу људских права на Косову. Новембра 1999. године, при полицији УНМИК-а је основана Јединица за нестала лица (ЈНЛ), која је била задужена за истраживање могуће локације несталих лица и/или гробних места. ЈНЛ, заједно са Централном јединицом за кривичну истрагу (ЦЈКИ) полиције УНМИК-а, а касније наменска Јединица за истрагу ратних злочина (ЈИРЗ), били су одговорни за кривичне аспекте предмета несталих лица на Косову. Маја 2000. године, успостављена је Комисија за проналажење и идентификацију жртава (КПИЖ), којом председава УНМИК, ради проналажења, идентификације и предавања посмртних остатака. Дана 5. новембра 2001. године, УНМИК је потписао Заједнички документ УНМИК-а и СРЈ у коме се, између осталог, понавља обавеза решавања судбине несталих лица из свих заједница и признаје се да је програм ексхумације и идентификације само део активности везаних за нестала лица. Од јуна 2002. године, новооснована Канцеларија за нестала лица и судску медицину (КНЛСМ) при УНМИК-овом Одељењу правде (ОП) постала је једини орган који је овлашћен да утврди где се налазе нестала лица, идентификује њихове посмртне

остатке и врати их њиховим породицама. Почевши од 2001. године, на основу Меморандума о разумевању (МоР) између УНМИК-а и Међународне комисије за нестала лица (МКНЛ) са седиштем у Сарајеву, допуњеног додатним споразумом из 2003. године, МКНЛ је спроводио идентификацију посмртних остатака путем ДНК анализе.

19. Дана 9. децембра 2008. године, одговорности УНМИК-а у области полиције и правосуђа на Косову су престале, а Мисија владавине права Европске уније на Косову (ЕУЛЕКС) преузела је пуну оперативну контролу у области владавине права, након саопштења председника Савета безбедности Уједињених нација, 26. новембра 2008. године (S/PRST/2008/44), којим се поздравља даље ангажовање Европске уније на Косову.
20. Истог дана, УНМИК и ЕУЛЕКС су потписали МоР о модалитетима и правима и обавезама које проистичу из преноса УНМИК-ових предмета ЕУЛЕКС-у, као и повезаних списа који се тичу истрага, оптужница и других активности које су у току, а које су предузели УНМИК-ови међународни тужиоци. Убрзо након тога, потписани су слични споразуми у вези са списима којима су се бавиле међународне судије и полиција УНМИК-а. Сви споразуми су обавезивали ЕУЛЕКС да УНМИК-у пружи приступ документима који се односе на активности које су УНМИК-ови органи претходно предузели. Између 9. децембра 2008. и 30. марта 2009. године, сви списи кривичних предмета које су поседовали УНМИК-ов ОП и полиција УНМИК-а требало је да буду предати ЕУЛЕКС-у.

А. Околности везане за отмицу и убиство г. Војимира Живића и г. Драгана Живића.

21. Жалилац је снаха г. Војимира Живића и рођака г. Драгана Живића.
22. Жалилац наводи да су г. Војимир Живић и г. Драган Живић отети из села Старо Рујце, у општини Липљан у јулу 1999. године. Од тог дана, ни један ни други нису више виђени живи.
23. Жалилац наводи да је нестанак пријављен МКЦК-у, полицији УНМИК-а, КФОР-у и канцеларији за нестала лица у Грачаници.
24. Имена г. Војимира Живића и г. Драгана Живића налазе се у бази података коју је саставио УНМИК-ов КНЛСМ³. У ставкама које се тичу г. Војимира Живића и г. Драгана Живића у бази података на мрежи коју води МКНЛ⁴ као пријављени датум нестанка наведен је 8. јул 1999. године, а у другим релевантним пољима стоји: „Прикупљено довољно референтних узорака“ и „МКНЛ је доставио информације о овом несталом лицу надлежној институцији 29. јула 2003. године. Да бисте добили додатне информације, обратите се седишту ЕУЛЕКС-а на Косову“.

³ База података КНЛСМ-а није отворена за јавност. Комисија ју је прегледала у вези са овим предметом 23. јуна 2015. године.

⁴ Видети: МКНЛ-ов упит о несталим лицима // база података МКНЛ-а [електронски извор] – http://www.icmp.org/fdmsweb/index.php?w=mp_details&l=en (прегледано 23. јуна 2015. године).

25. Упркос чињеници да је УНМИК формално потврдио идентитет обојице мушкараца, на основу извештаја о анализи ДНК од 15. јула 2003. године, породица не прихвата резултате идентификације.

В. Истрага

Достављање релевантних списа

26. Дана 24. марта 2013. године, УНМИК је доставио Комисији документа која су се претходно налазила код УНМИК-овог ЈНЛ-а и ЈИРЗ-а. Дана 18. маја 2015. године, УНМИК је потврдио Комисији да су сви списи у УНМИК-овом поседу достављени.

27. Што се тиче откривања података садржаних у списима, Комисија подсећа да је УНМИК Комисији ставио на располагање истражне списе ради разматрања уз обавезу чувања поверљивости података. У том погледу, Комисија мора појаснити да, иако њена процена овог предмета проистиче из детаљног разматрања доступне документације, објављује се само ограничен број информација из ње. Стога је у следећим пасусима наведен сажет преглед релевантних истражних корака које су предузели истражни органи.

Списи КНЛСМ-а/ЈНЛ-а

28. Први документ у истражном спису је недатиран Образац за идентификацију жртве са анти-мортем подацима, спојен са ЈНЛ-овим списом бр. 2000-000167. Поред личних података и анте-мортем описа г. Војимира Живића, у њему су наведени име и подаци за контакт његове супруге, гђе П. Ж.

29. У спису се налази још један недатиран Образац за идентификацију жртве са анте-мортем подацима, спојен са ЈНЛ-овим списом бр. 2000-000167, који садржи личне податке и анте-мортем опис г. Драгана Живића. У њему се такође наводе име и село његове мајке, гђе П. Ж, на Косову, као и његове сестре, гђе О. Ж, заједно са њеним подацима за контакт телефоном.

30. Истражни спис садржи документ под називом „Дневник предметног списка“, датиран на 13. јул 1999. године, и „Првобитни извештај о предмету“ Краљевске војне полиције британског КФОР-а, датиран на 14. јул 1999. године. У документу је описано како је на подручју Липљана КФОР пронашао тела двојице мртвих мушкараца, 12. јула 1999. године; тела су на себи имала повреде нанете ватреним оружјем, а руке су им биле везане на леђима. Документи садрже детаље о истрази на месту злочина, укључујући фотографије тела. У њима се наводи да нису пронађени никакви меци или чауре; трагови на месту злочина наговештавају да су тела премештена са неке друге локације. Тела су пребачена у мртвачницу универзитетске болнице у Приштини.

31. Спис садржи недатиран ОЕБС-ов документ под називом „Образац о инциденту/разговору о људским правима“ са референтним бр. ПР/ЛИ/026/99. У

документу се као нестало лице наводи име г. Драгана Живића. У документу се посебно наводи да је „8. јула 1999. године г. ЖИВИЋ радио у пољу са својим оцем, на удаљености од отприлике 1 километар од куће када су нестали. Породица ЖИВИЋ је пореклом из СТАРОГ РУЈЦА. Село је било мешовитог састава пре рата, а одмах након рата породица се посвађала са неколицином [косовских Албанаца] из села око власништва над трактором. Свађа се завршила тако што су [косовски Албанци] запретили породици да ће видети шта ће се догодити ако им не дају трактор“.

32. ЈНЛ-ов спис такође садржи неколико Извештаја о наставку случаја у погледу случаја г. Војимира Живића и г. Драгана Живића, припојених ЈНЛ-овом спису бр. 2000-000167. Извештаји садрже већи број уноса, међутим, због нечитљивости неких од датума у извештајима, тешко је утврдити да ли се први уноси односе на јануар или мај 2000. године, при чему је последњи унос датиран на мај 2004. године. У сваком уносу наводе се подаци о истрази, ажурирани подаци и референце на састанке са породицом г. Војимира Живића и г. Драгана Живића. У уносу датираном на 31. [нечитко написано] 2000. године наводи се: „[Ж]алилац долази у ЈНЛ-ову канцеларију у Грачаници да пружи неке додатне информације у вези са њеним киднапованим сродницима... двојица [несталих лица] напустила су село Старо Рујце како би се преселила у Ново Насеље (Липљан). Желели су да напусте кућу због претњи. Напустили су Ново Насеље у свом аутомобилу, белој Застави са таблицама PR601-92, 8. јула 1999. године, како би се вратили да раде у башти. Док су радили у башти одвели су их Албанци заједно са њиховим аутомобилом. Није доступан ниједан непосредни сведок“. У спису се налази још један Извештај о наставку случаја, датиран на 4. мај 2000. године, у којем се наводи „Извршен унос података“.
33. У спису се налази још један Извештај о наставку случаја, са недатираним уносом, у којем се наводе имена двојице горенаведених лица; у њима се конкретно наводи: „Они су браћа и могу да нам пруже више информација у односу на оне које имамо... супруга и мајка [несталих лица] обавестила нас је да сваког дана виђа аутомобил у којем су они киднаповани, како пролази поред њене куће на путу од Липљана до Приштине... белу Заставу“.
34. У једном од Извештаја о наставку случаја, датираном на 17. април 2001. године, наводе се подаци о разговору са гђом П. Ж. Наведено је неколико података, укључујући опис возила у којем су последњи пут виђени, информације о недавном нападу на породицу од стране „маскираних Албанаца“ и имена три додатна лица из њеног села Старо Рујце која су могла да пруже додатне информације.
35. У истом Извештају о наставку случаја наводи се да је гђа П. Ж. отишла да се види са М., командантом ОВК у том региону, одмах након њихове отмице; М. је наводно псовао и изнео оптужујуће изјаве у погледу нестанка г. Војимира Живића и г. Драгана Живића. У Извештају се такође наводи да су се гђа П. Ж. и М. „сусрели у једној кући у селу Старо Рујце која се налази на путу ка селу МАГУРА, у правцу ГОЛЕША. Тамо је отишла са финским КФОР-ом. Том приликом вођа ОВК је све порекао, а горепоменуте речи је упутио старој госпођи на српском језику док је КФОР био одсутан. Преводилац је био Албанац јер стара госпођа не говори албански језик, а она сумња у то што је

рекао. АНТЕ-МОРТЕМ обрасци су прикупљени“.

36. У спису се налази Извештај о наставку случаја, датиран на 21. јун 2001. године, у којем се наводи састанак на којем ће ЈНЛ „затворити спис на нивоу несталих лица“. У документу се такође наводи: „[С] обзиром на то да у спису постоје назнаке које указују на могуће починиоце, потребно је да се ЦЈКИ-ју пошаље копија обухваћена овим меморандумом за потребе даље истраге (ако то већ није учињено)“.
37. У спису се налази неколико докумената у погледу идентификације г. Војимира Живића и г. Драгана Живића. Међу њима је ЈНЛ-ов запис о идентификацији одеће пронађене на телима, коју је извршила породица маја 2001. године. Такође се налазе документи на основу којих се може видети да су члановима породице и пријатељима показане фотографије тела. Зубар, који је био пријатељ г. Драгана Живића, позитивно га је идентификовао на основу фотографија као и на основу зубног картона. У извештајима са обдукције и у смртвницима у погледу обојице наводи се да је узрок смрти била повреда у пределу главе изазвана ватреним оружјем; у једном од тела се налазио метак.
38. У спису се такође налази неколико докумената који се односе на састанке на којима су чланови породице одбили да прихвате идентификацију тела г. Војимира Живића и г. Драгана Живића док идентификацију нису потврдили југословенски стручњаци јуна 2001. и јула 2002. године.
39. У спису се налази недатирано писмо на српском и енглеском језику под називом „Предмет: Захтев за достављање додатних информација“. У писму се налази линија за потписе са именима три сродника, укључујући гђу П. Ж, и наводи се: „Породица није задовољна доказима који су им представљени те стога тражимо додатну идентификацију постхумних остатака од стране југословенских стручњака. Док се таква идентификација не обави, породица одбија да преузме постхумне остатке пронађене у месту 'Шуме Горина“.
40. Спис садржи ЈНЛ-ов извештај, датиран на 2. јун 2002. године, под називом „Преглед стварне ситуације“, у којем се наводе детаљни подаци који су довели до идентификације посмртних остатака г. Војимира Живића и г. Драгана Живића, традиционалним методама, и каснијег одбијања породице да прихвати идентификацију јер није урађена анализа ДНК. У закључку извештаја се наводи да је „за ЈНЛ у Приштини и Београду овај случај затворен. То значи да више бити неће [sic.] уложено време и људство за потребе овог случаја... Ако желе да чекају резултате анализе ДНК, тела ће остати тамо где јесу док не постану доступни резултати МКНЛ-овог програма анализе ДНК“.
41. У још једном Извештају о наставку случаја, датираном на 27. јун 2002. године, наводе се информације о још једном састанку са гђом П. Ж. У напоменама у извештају се наводи:

„[П]редмет овог састанка је био да се контактира породица Живић и утврди да

ли су спремни за предају посмртних остатака, јер је поступак идентификације завршен, а патолог из СРЈ, др Добричанин, сложио се са закључцима. [Гђа П. Ж.] је изјавила да сматра да ти резултати нису тачни и да верује да је њен син и даље жив јер га је 'два пута видела на КТВ-у (ТВ Косово)...'

Она такође тражи да се настави истрага јер су познати име и чин службеника ОВК који је одговоран за киднаповање. [Гђа П. Ж.] је изјавила да не верује др Добричанину нити резултатима анализе ДНК и да ће тела прихватити само ако се ухапси службеник ОВК, чије презиме почиње иницијалом [М], и ако га Трибунал у Хагу оптужи за ратне злочине“.

42. У спису се налазе два извештаја о анализи ДНК, датирана на 15. јул 2003. године, припојена спису у погледу г. Војимира Живића и г. Драгана Живића којима се потврђује позитивна идентификација њихових посмртних остатака путем анализе ДНК. Уз њих се налазе још два друга КНЛСМ-ова документа под називом „Потврда идентитета“, датирана на 12. август 2003. године, у погледу г. Драгана Живића и г. Војимира Живића.
43. У спису се налази меморандум, датиран на 21. април 2004. године, који је ЈНЛ у Приштини упутио ЈНЛ-у у Београду, у којем се наводе информације о неуспелим покушајима да се породица убеди у идентификацију г. Војимира Живића и г. Драгана Живића засновану на упоређивању ДНК. У меморандуму се наводе додатне информације о састанку са гђом П. Ж, 20. априла 2004. године, када је потврдила да не прихвата тела. У меморандуму се такође наводе детаљи о покушајима УНМИК-а да координише са Српском православном црквом око сахране тела. Такође се наводе информације о сахрани на приштинском гробљу, укључујући имена присутних, неколико фотографија гробног места и карта на којој су приказани одређени гробови.

ЦЈКИ-јев спис

44. ЦЈКИ-јев спис садржи већи број недељних извештаја ЈНЛ-а, за период од марта 2001. до априла 2003. године, у којима су повремено наведене референце на статус случаја г. Војимира Живића и г. Драгана Живића. Такође садржи и већи број недељних извештаја „српског тима“ у којима се повремено наводе референце на г. Војимира Живића и г. Драгана Живића уз тврдње да „породица не жели да прими тела – треба организовати поновну сахрану“. У спису такође постоји већи број докумената, датираних на јул 2002. године, у којима се наводе детаљи ексхумације тела г. Војимира Живића и г. Драгана Живића за потребе анализе ДНК.
45. У спису се налази штампани извод из „Истражне базе података“, датиран на 23. април 2003. године, у којем се наводи „Обавештајна јединица је доставила информ. о гробном месту** као и да су током рата убијена двојица Срба, Драган ЖИВИЋ и његов отац ЖИВИЋ Војимир из села Ново Рујце, у општини Липљан, и сахрањена у шуми у близини села Торина. Припојене су фотографије гробног места снимљене из „хели“. Приложена је и руком писана напомена која гласи „ЗАТВОРЕН – Већ при ИД 05/05/03“ са потписом службеника који је водио истрагу.

46. Спис садржи недатирани одштампани снимак екрана под називом „ЈНЛ списи Јединице за нестала лица на Косову полиције УНМИК-а“ у којем се наводе биографски подаци о Драгану Живићу и основне информације у вези са његовим убиством.
47. У спису се налази ЈНЛ-ов Образац за наставак истраге, датиран на 30. април 2003. године, са референцом на број 0061/ИНВ/03 као и на ЈНЛ-ов спис бр. 2000-000167. Документ се односи на откриће тела г. Војимира Живића и г. Драгана Живића. У документу се такође наводи да је „након додатне провере са ЈНЛ-овим стубом за идентификације закључено да се тела НЛ налазе у мртвачници у Ораховцу. Сродници су препознали одећу НЛ-а. ЈНЛ тренутно чека коначне резултате анализе ДНК... Желим да напоменем да супруга [несталог лица] живи у Липљану. Она ментално никада није прихватила чињеницу да су два пронађена тела тела њених несталих сродника. Убудуће се може десити да пристиже више извештаја обавештајне службе или ће супруга захтевати већи број истражних радњи по овом предмету. Случај је затворен у ЈНЛ-овој бази података“.
48. Спис садржи меморандум, датиран на 15. мај 2003. године, који је ЈНЛ у Приштини упутио директору за истраге у полицији УНМИК-а. Меморандум је готово идентичан горенаведеном, али садржи следећи додатни текст: „[Н]акон истраге у родном селу [несталих лица], Ново Рујце, закључено је да сродници [несталих лица] (супруга и 2. брат) тренутно живе у Липљану, у Новом Насељу... одећу је препознала тетка/стрина/ујна [несталих лица], која тренутно живи у Србији. Након коначних резултата анализе ДНК, тела ће бити предата и сахрањена у Србији“.
49. Спис садржи два документа под називом „Првобитни извештај полиције УНМИК-а“, оба датирана на 27. август 2003. године, у погледу г. Војимира Живића и г. Драгана Живића, по редоследу њиховог навођења. Оба документа садрже сажетак који гласи: „Овај случај ми је предао вођа тима [Т. К.] као резултат информација које је проследио РИЈ. Пријављено је да су током рата 1999. године, двојица косовских Срба, Драган Живић и Велимир Живић (отац и син) из села Ново Рујце, отети и убијени од стране припадника ОВК. Тела су наводно сахрањена у шумљеној области у близини села Торина (мапа са координатама 054/085). Након прибављених информација од истражитеља [К], отишао сам у приштински ЈНЛ и открио да је у вези са датим инцидентом отворен спис. У ЈНЛ-овом спису је назначено да је извршен покушај да се узме узорак ДНК од чланова породице и да у датом тренутку резултати нису довели до закључка. Услед чињенице да за овај случај постоји текући спис код ЈНЛ-а, препоручујем да даља истрага ЦЈКИ-ја по овом случају треба да се обустави док ЈНЛ не оконча своју истрагу“.
50. Последњи документ у спису носи назив „Извештај о случају Јединице за истрагу ратних злочина“, са одштампаним датумом 2. септембар 2007. године, и садржи имена и бројеве списа у погледу г. Војимира Живића и г. Драгана Живића. Поље под називом „Датум уноса“ гласи „31. август 1999. године“, а чини се да је датум последњег уноса много давнији од одштампаног датума јер се у пољу под називом „Датум исписа“

наводи 12. новембар 1999. године. У пољу под називом „Сажетак“ стоји: „Случај је предао британски КФОР, војна полиција. Око 14.00 часова у понедељак 12. јула 1999. године, патрола КФОР-а је пронашла тела двојице непознатих мушкараца у удаљеној пошумљеној области у близини села Торина, у Липљану. Обојици мушкараца су руке биле свезане на леђима, један је задобио повреду из ватреног оружја у пределу главе, други је задобио повреду из ватреног оружја у пределу груди. На основу трагова са места злочина, верује се да су обојица убијена на неком другом месту. Тела су пребачена у мртвачницу болнице у Приштини. Поље под називом „Статус“ гласи „Затворен“, а у пољу под називом „Напомене о статусу“ наводи се „Недостатак доказа“.

Разјашњење ЕУЛЕКС-овог ОСМ-а

51. ОСМ је потврдио Комисији да је ДНК идентификација посмртних остатака г. Војимира Живића и г. Драгана Живића потврђена од стране МКНЛ-а у току 2003. године. Међутим, како породица није прихватила ДНК идентификације, српске власти су накнадно сахраниле посмртне остатке обеју жртава на драгоданском гробљу у Приштини.

III. ЖАЛБА

52. Жалилац се жали на УНМИК-ов наводни пропуст да ваљано истражи отмицу и убиство г. Војимира Живића и г. Драгана Живића. У том погледу, Комисија сматра да се жалилац позива на кршење процедуралног аспекта члана 2 Европске конвенције о људским правима (ЕКЉП).

53. Жалилац се такође жали на душевну бол и патњу, које су јој наводно проузроковане овом ситуацијом. У том погледу, Комисија сматра да се жалилац ослања на члан 3 ЕКЉП.

IV. ПРАВО

A. Наводно кршење процедуралне обавезе сходно члану 2 ЕКЉП

1. Опсег разматрања Комисије

54. Пре него што започне разматрање меритума жалбе, Комисија би желела да разјасни домен свог разматрања.

55. При одлучивању о томе да ли сматра да је дошло до повреде члана 2 (процедуралног аспекта), Комисија узима у обзир постојећу судску праксу, нарочито ону Европског суда за људска права. Међутим, Комисија је такође свесна чињенице да се жалбе упућене њој значајно разликују од оних које су поднете Суду. Као прво, тужена страна није држава, већ привремена међународна територијална управа овлашћена да обавља привремене дужности на Косову. За УНМИК се не везују никакве сумње у погледу

материјалних обавеза сходно члану 2 ЕКЈП. Друго, док су они који су осумњичени за наводна убиства и/или отмице недржавни актери у ограниченом броју предмета пред Европским судом, такви су сви осумњичени у предметима пред Комисијом, углавном, али не искључиво, повезани са сукобом. Комисија мора узети у обзир ове факторе при процени процедуралних позитивних обавеза међународне организације у погледу поступака учињених од стране трећих страна на територији над којом има привремену законодавну, извршну и судску контролу.

56. Комисија напомиње да је, након усвајања Уредбе УНМИК-а бр. 1999/1 25. јула 1999. године, УНМИК преузео обавезу поштовања међународно признатих стандарда у погледу људских права при обављању својих функција. Ово прихватање обавеза детаљно је описано у Уредби УНМИК-а бр. 1999/24 од 12. децембра 1999. године, према којој је УНМИК прихватио обавезе сходно следећим инструментима који се тичу људских права: Универзалној декларацији о људским правима, Европској конвенцији о људским правима и њеним протоколима, Међународном споразуму о грађанским и политичким правима (МСПП), Међународном споразуму о економским, социјалним и културним правима, Међународној конвенцији о уклањању свих видова расне дискриминације, Конвенцији о уклањању свих видова дискриминације жена, Конвенцији против мучења и осталог окрутног, нечовечног и понижавајућег поступања или кажњавања и Конвенцији о правима детета.
57. Комисија такође примећује да, према члану 1.2 УНМИК-ове Уредбе бр. 2006/12 од 23. марта 2006. године о оснивању Саветодавне комисије за људска права, Комисија „треба да проучи жалбе уложене од стране било које особе или групе особа које тврде да су жртве кршења (својих) људских права од стране УНМИК-а“. Из тога следи да једино поступци или пропусти који се могу приписати УНМИК-у леже у оквиру надлежности Комисије *ratione personae*. У том погледу, треба напоменути, као што је горе наведено, да од 9. децембра 2008. године, УНМИК више не спроводи извршну власт над косовским правосудним системом и системом за спровођење закона. УНМИК стога не сноси одговорност ни за какво кршење људских права наводно почињено од стране тих тела. У погледу тога што се жалилац жали на поступке који су се догодили након овог датума, они леже ван надлежности Комисије *ratione personae*.
58. Такође, Комисија наглашава да, што се тиче њене надлежности *ratione materiae*, из члана 1.2 Уредбе УНМИК-а бр. 2006/12 следи да она може испитати само жалбе које се односе на наводно кршење људских права. То значи да она може да разматра само поступке или пропусте који су предмет жалбе због тога што нису у складу са међународним инструментима људских права наведеним горе у тексту (видети § 56). У конкретним случајевима убистава и нестанака под околностима опасним по живот, није улога Комисије да замени надлежне органе у истрази случаја. Њен задатак је ограничен на разматрање ефикасности кривичне истраге таквих убистава и нестанака, у светлу процедуралних обавеза које проистичу из члана 2 ЕКЈП.
59. Комисија даље напомиње да, сходно члану 2 Уредбе УНМИК-а бр. 2006/12, она има правну надлежност једино над жалбама које се односе на наводна кршења људских права „до којих је дошло 23. априла 2005. или касније или су произашла из чињеница

насталих пре овог датума, при чему су ове чињенице проузроковале континуирано кршење људских права“. Следи да догађаји који су се одиграли пре 23. априла 2005. године генерално леже ван надлежности Комисије *ratione temporis*. Међутим, у мери у којој такви догађаји проузрокују континуирану ситуацију, Комисија има надлежност да разматра жалбе које се односе на ту ситуацију (видети предмет Европског суда за људска права (ЕСЈП), Велико веће [ВВ], *Варнава и остали против Турске*, бр. 16064/90 и остали, пресуда од 18. септембра 2009, §§ 147–149; ЕСЈП, *Кипар против Турске* [ВВ] бр. 25781/94, пресуда од 10. маја 2001, § 136, ЕКЈП 2001-IV).

2. Поднесци страна

60. Жалилац се жали, у суштини, на повреду права која се односи на недостатак адекватне кривичне истраге у вези са отмицом и убиством г. Војимира Живића и г. Драгана Живића.
61. У својим примедбама на меритум жалбе, СПГС не оспорава чињеницу да је УНМИК имао одговорност да спроведе ефикасну истрагу отмице и убиства г. Војимира Живића и г. Драгана Живића, у складу с општом обавезом обезбеђивања ефикасне примене домаћих закона којима се штити право на живот, која му је прописана Резолуцијом 1244 Савета безбедности УН-а (из 1999. године) (видети § 11 горе у тексту) и накнадно дефинисана Уредбом УНМИК-а бр. 1999/1 *о овлашћењима Привремене управе на Косову* и касније Уредбом УНМИК-а бр. 1999/24 *о закону применљивом на Косову* и чланом 2 ЕКЈП.
62. У том погледу, СПГС наглашава да ова обавеза произилази из процедуралне обавезе сходно члану 2 ЕКЈП-а у погледу спровођења ефикасне истраге, у случају када смрт настане под сумњивим околностима које се не приписују државним агентима. Он тврди да, генерално, при разматрању тога да ли је УНМИК испунио своје процедуралне обавезе сходно члану 2 ЕКЈП, Комисија мора узети у разматрање посебне околности на Косову у то време.
63. СПГС сматра да је таква обавеза двострука, укључујући обавезу да се истрагом утврди судбина и/или локација преминуле особе; и обавезу спровођења истраге којом се може утврдити да ли је до смрти дошло незаконитим путем и која може довести до идентификације и кажњавања лица одговорних за нестанак и/или смрт несталог лица.
64. СПГС додаје да је јуна 1999. године „безбедносна ситуација на Косову након сукоба остала напета. КФОР је још увек радио на развоју снаге довољне за одржавање јавне безбедности и реда и мира, и догодио се одређени број озбиљних кривичних инцидената чије су мете били косовски Срби, укључујући отмице и убиства“.
65. СПГС тврди да је у својој судској пракси по питању члана 2, Европски суд за људска права навео да треба узети у обзир потешкоће настале након сукоба и проблеме који су ограничавали истражне органе у истрази оваквих случајева. У том погледу, СПГС подсећа на пресуду од 15. фебруара 2011. године коју је донео Европски суд по предмету *Палић против Босне и Херцеговине*, у чијем се ставу 70 наводи:

„Суд узима у обзир комплексну ситуацију у Босни и Херцеговини, нарочито у првих десет година након рата. У таквој послератној ситуацији, оно што представља немогућ и/или несразмеран терет мора да се мери врло конкретним чињеницама и контекстом. С тим у вези, Суд напомиње да је више од 100.000 људи убијено, скоро 30.000 људи је нестало, а више од два милиона људи је расељено током рата у Босни и Херцеговини. Избор је неизбежно морао да се направи у смислу послератних приоритета и ресурса [...]“

66. Са становишта СПГС-а, у периоду након сукоба на Косову, УНМИК се суочио са ситуацијом сличном оној у Босни. Многи људи за које се није знало где се налазе отети су, убијени и сахрањени у необележеним гробовима на територији Косова или ван ње, што је умногоме отежало проналажење и повратак њихових посмртних остатака.
67. У јуну 2002. године УНМИК је успоставио КНЈСМ са мандатом да утврђује судбину несталих лица; међутим, он се суочио са многим изазовима на почетку свог ангажовања због онога што су претходно урадили углавном актери независни од УНМИК-а. Конкретно, СПГС наводи да је сакупљање доказа о ратним злочинима почело са доласком НАТО-а 1999. године, са независним тимовима из неколико земаља који су функционисали под слабом координацијом МКТЈ-а. Недостатак стандардних радних процедура или централизације довео је до проблема са доказима прикупљеним у овој фази. Године 2000, МКТЈ је спровео велику, централизовану, форензичку операцију у ораховачкој мртвачници, где је применио стандардне радне процедуре за све форензичке тимове осим британског, који је функционисао независно у Приштини. СПГС наводи да су, у покушају да покажу да су злочини били систематски и широко распрострањени; тимови МКТЈ-а обављали обдукције на што је више тела могуће, вршећи идентификацију у малој мери или је уопште нису вршили; штавише, неидентификована тела која су ексхумирана 1999. године поново су сахрањена на локацијама које још увек нису познате КНЈСМ-у. Након што је МКТЈ окончао своје ангажовање 2000. године, ЈНЛ полиције УНМИК-а наставио је истраге несталих лица у мањем обиму, „ex-officio, без икакве шире стратегије у погледу подизања оптужнице“. Услед тога, прикупљен је велики број неструктурисаних информација.
68. СПГС тврди да је проналажење и идентификовање несталих лица у горе описаном контексту веома тежак и дуготрајан задатак. Он даље тврди да број несталих лица чије је остатке пронашао и идентификовао КНЈСМ „сведочи о његовом напорном раду између 2002. и 2008. године“ и да је „у гробницама пронађено још тела и у току су идентификације и повраћаји посмртних остатака члановима породица, често на основу информација садржаних у списима КНЈСМ-а“. СПГС даље напомиње да је „поступак оснивања система који ће моћи ефикасно да решава нестанке и друга озбиљна кршења међународног хуманитарног права разумљиво постепено“ на Косову, што се огледа у горенаведеном предмету *Палић*. СПГС даље напомиње да се овај процес „поред УНМИК-а ослањао на велики број актера, на пример на Међународну комисију за нестала лица, МКЦК и домаће организације за нестала лица“.

69. СПГС даље тврди да је од фундаменталног значаја за спровођење ефикасних истрага професионална, добро обучена и добро опремљена полиција и да таква полиција није постојала на Косову након сукоба. У том полицијском вакууму након завршетка сукоба, УНМИК је морао да испочетка изгради нову Косовску полицијску службу, што представља један дуготрајан и изазован задатак који, према наводу СПГС-а, још увек траје. СПГС такође наводи да се полиција УНМИК-а суочила са бројним изазовима током вршења функција спровођења закона, које јој је постепено преносио КФОР у периоду 1999-2000. године. Он се, у том погледу, осврће на Годишњи извештај полиције УНМИК-а за 2000. годину, у коме је ситуација описана на следећи начин:

Полиција УНМИК-а је морала да ради у послератном окружењу у ком је затекла беживотна тела и опљачкане и спаљене куће. Етничко насиље је избијало у виду илегалних исељавања, принудних одузимања имовине, спаљивања кућа и физичког насиља над заједницама широм Косова. Бес и тензија су били јако изражени међу свим етничким групама, а појачавали су их извештаји о несталим и умрлим особама. За полицију УНМИК-а је постао императив да успостави ред и да брзо изгради оквир за упис и истрагу злочина.

Све ово је морало да се уради уз ограничене физичке и људске ресурсе. Пошто је ово била прва извршна мисија у историји УН-а, било је неопходно да се на терену разраде концепт, планирање и спровођење. Због 20 различитих националности које су учествовале на почетку, полицијским руководиоцима је представљало веома изазован задатак да установе заједничку праксу за постизање оптималних резултата у једном високо ризичном окружењу.

70. СПГС наводи да је ЈИРЗ полиције УНМИК-а ангажовао међународну полицију УНМИК-а и припаднике домаће Косовске полицијске службе и усмерио се на кривичну истрагу случајева несталих лица. Њихове обавезе обухватале су проналажење илегалних гробова, идентификацију починилаца и прикупљање доказа везаних за злочине. Припадници међународне полиције УНМИК-а који су радили на предметима несталих лица морали су да се прилагоде спровођењу истрага на страниј територији и у страниј земљи, са ограниченом подршком Косовске полиције која је још увек била у развоју.

71. СПГС даље наводи да су ови истражитељи често наилазили на ситуације где појединци који су поседовали релевантне информације о локацији и судбини несталих лица нису желели да открију такве информације. Према наводима СПГС-а, „поменута ограничења су спречила институцију каква је полиција УНМИК-а да спроведе све истраге на начин [...] који се јавља, или који се бар очекује, у државама са боље успостављеним институцијама и без прилива предмета ове природе повезаних са ситуацијом након сукоба“.

72. Што се тиче овог конкретног случаја, СПГС тврди да би „требало напоменути да се први аспект обавезе у вези са процедуралним елементом члана 2 ЕКЈП [...] не примењује за овај случај, јер је према Извештају о случају Јединице за истрагу ратних злочина полиције УНМИК-а, који је добијен 2. септембра 2007. године, истрага убиства отворена под бројем предмета 1999-00083, у погледу случаја г. Војина Живића и Драгана Живића. На основу записа се може видети да је 12. јула 1999. године, убрзо након наведеног датума нестанка жртава, патрола КФОР-а пронашла тела два непозната мушкарца у удаљеној пошумљеној области у близини Торине, у Липљану. Тела су однета у мртвачницу приштинске болнице. У документу се накнадно наводе имена жртава, Војимир Живић, датум рођења 27. јун 1927. године, и г. Драган Живић, датум рођења 11. август 1958. године. Сходно томе, УНМИК-ов КНЈСМ није имао обавезу да отвори истрагу ради утврђивања судбине и/или локације преминулих особа“.
73. СПГС наводи неколико изјава цитирањем делова УНМИК-овог истражног списка у погледу успешног проналажења и идентификације посмртних остатака г. Војина Живића и г. Драгана Живића путем фотографија, зубних картона и одеће. СПГС се такође позива на Извештај о наставку случаја, датиран на 27. јун 2001. године, у којем се напомиње да супруга и мајка г. Војина Живића и г. Драгана Живића, према редоследу навођења, одбија да прихвати закључке у вези са идентификацијом или предају посмртних остатака како би били сахрањени.
74. СПГС се позива на УНМИК-ове напоре да ексхумира тела ради анализе ДНК и цитира Извештај полиције УНМИК-а од 28. априла 2003. године у којем се наводи да је преглед обављен „и да су у њему документовани неуспели покушаји које су учинили истражитељи полиције УНМИК-а како би добили узорке ДНК од чланова породице“. Он се затим позива на КНЈСМ-ов образац о потврди идентитета у којем се наводи да је утврђена подударност ДНК у узорцима које је прикупио МКНЈ.
75. СПГС наводи „супротно жалиочевој изјави да су од њиховог нестанка 1999. године судбине г. Војимира Живића и г. Драгана Живића остале непознате, постоје јасни докази да је полиција УНМИК-а спровела истраге у погледу смрти г. Војимира Живића и г. Драгана Живића. Различити органи УНМИК-а су такође покушали да закључе формалну идентификацију и предају њихове посмртне остатке породици Живић пре 23. априла 2005. године, од када почиње ХРАП-ова временска надлежност“.
76. У погледу истраге усмерене ка идентификацији и довођењу пред лице правде починилаца одговорних за отмицу и убиство Војина и Драгана Живића, СПГС наводи да је „очигледно да је полиција УНМИК-а заиста отворила и спровела истрагу нестанка и смрти г. Војимира Живића и г. Драгана Живића. Међутим, УНМИК тврди да је недостатак сведока који се могу идентификовати и материјалних доказа представљао реалну препреку спровођењу било какве истраге од стране УНМИК-а. УНМИК је приметио у другим предметима који се тичу несталих лица да долази до неминовног обустављања полицијских истрага услед недостатка доказа уколико сведоци не иступе или се не открије никакав материјални доказ“.

77. Поред тога, СПГС наводи да „УНМИК није могао да добије узорке ДНК чланова породице за потребе позитивне потврде идентитета жртава и да је, иако се напомиње да је породица на крају ипак сарађивала са МКНЛ-ом, њихова почетна и задржана невољност у погледу поткрепљивања доказа о идентификацији могла озбиљно да утиче на способност полиције УНМИК-а да усмери своје истражне радње“.
78. СПГС тврди да је „очигледно да је полиција УНМИК-а заиста спровела истрагу у складу са процедуралним захтевима члана 2 ЕКЉП, у циљу извођења починилаца пред лице правде“. Он закључује наводећи да „у доступним списима ништа не указује на то да је полиција УНМИК-а поседовала било какве истражне трагове путем којих би могла конкретно да испрати и да успешно ухапси и кривично гони починиоце. УНМИК стога задржава право да ХРАП-у достави додатне коментаре по питању навода везаних за неадекватност истрага, ако се УНМИК-у укаже на било које додатне информације“.
79. СПГС закључује да у погледу жалбе није постојало никакво кршење члана 2 ЕКЉП.

3. Процена Комисије

80. Комисија сматра да се жалилац позива на повреду процедуралне обавезе која проистиче из права на живот, загарантованог чланом 2 Европске конвенције о људским правима (ЕКЉП), јер УНМИК није спровео ефикасну истрагу у вези са отмицом и убиством г. Војина Живића и г. Драгана Живића.

а) Подношење релевантних списа

81. На захтев Комисије, СПГС је 24. марта 2013. године доставио копије докумената везаних за истраге које су предмет ове жалбе, које је УНМИК успео да добије. Дана 18. маја 2015. године, УНМИК је потврдио Комисији да више нису пронађени никакви списи па се тако достављање може сматрати завршеним (видети § 7 изнад).
82. Комисија напомиње да је у члану 15 Уредбе УНМИК-а бр. 2006/12 наведено да Комисија може затражити од УНМИК-а да достави било који документ и да је СПГС обавезан да сарађује са Комисијом и пружи неопходну помоћ, што посебно укључује достављање докумената и информација релевантних за жалбу. У том погледу, Комисија се позива на судску праксу Европског суда за људска права да треба да се извуку закључци на основу понашања тужене стране током поступка, укључујући њен пропуст „да достави информације које поседује без одговарајућег објашњења“ (видети ЕСЉП, *Челикбилек против против Турске*, бр. 27693/95, пресуда од 31. маја 2005, § 56).
83. Комисија такође напомиње да је правилно одржавање истражних списа који се тичу таквих кривичних дела као што су убиства и нестанци, од отварања истрага до њихове предаје, кључно за наставак тих истрага и пропуст да се то учини могао би стога сâм

по себи покренути питања сходно члану 2 (видети ХРАП, *Булатовић*, бр. 166/09, мишљење од 13. новембра 2014. године, § 62).

84. Комисија нема разлога да сумња да је УНМИК уложио све напоре како би добио релевантне истражне списе. Међутим, Комисија напомиње да УНМИК није доставио никакво објашњење због чега би документација могла бити непотпуна нити о томе који делови могу бити непотпуни.

85. Комисија није у позицији да сама провери потпуност примљених истражних списа. Комисија ће стога проценити меритум жалбе на основу докумената који су јој доступни (у том смислу, видети ЕСЉП, *Чекојев против Русије*, бр. 39358/05, пресуда од 15. марта 2011. године, § 146).

b) Општа начела која се тичу обавезе спровођења ефикасне истраге сходно члану 2

86. Комисија напомиње да је позитивна обавеза истраживања нестанака широко прихваћена у међународном праву људских права, макар од случаја Интерамеричког суда за људска права *Веласкез-Родригез* (видети предмет Интерамеричког суда за људска права (ИАСЉП), *Веласкез-Родригез против Хондураса*, пресуда од 29. јула 1988. године Серија Ц бр. 4). Комисија такође напомиње да је КЉП навео да позитивна обавеза спровођења истраге проистиче из члана 6 (право на живот), члана 7 (забрана окрутног и нечовечног поступања) и члана 9 (право на слободу и безбедност личности), тумачено заједно са чланом 2 (3) (право на ефикасан правни лек) МСГПП-а (видети Комитет за људска права Уједињених нација (КЉП), Општи коментар бр. 6, 30. април 1982. године, § 4; КЉП, Општи коментар бр. 31, 26. мај 2004. године, §§ 8 и 18, СГПП/Ц/21/Рев.1/Дод. 13; видети такође, између осталог, КЉП, *Мухамед Ал-Авани против Либијске Арапске Цамахирије*, саопштење бр. 1295/2004, разматрања од 11. јула 2007. године, СГПП/Ц/90/Д/1295/2004). Обавеза истраживања нестанака и убистава такође је утврђена у Декларацији УН-а о заштити свих особа од принудног нестанка (Документ УН-а А/Res/47/133, 18. децембар 1992) и додатно је разрађена у смерницама УН-а као што су Приручник УН-а о ефикасној превенцији и истрази ванправних, арбитражних и преких егзекуција (1991) и „Смернице о спровођењу истрага Уједињених нација у вези са наводним масакрима“ (1995). Важност обавезе је потврђена усвајањем Међународне конвенције о заштити свих особа од принудног нестанка 2006. године, која је ступила на снагу 23. децембра 2010. године.

87. Да би се бавила тврдњама жалиоца, Комисија се осврће на добро утврђену судску праксу Европског суда за људска права о процедуралним обавезама сходно члану 2 ЕКЉП. Суд је сматрао да „обавеза заштите права на живот сходно члану 2, тумачена заједно са општом дужношћу државе сходно члану 1 Конвенције 'да осигура свакоме унутар [своје] надлежности права и слободе дефинисане у Конвенцији', имплицитно захтева постојање неког облика ефикасне званичне истраге када су појединци убијени“ (видети, *mutatis mutandis*, ЕСЉП, *Макен и остали против Уједињеног Краљевства*, пресуда од 27. септембра 1995. године, § 161, Серија А бр. 324; и ЕСЉП, *Каја против Турске*, пресуда од 19. фебруара 1998. године, § 86, Извештаји 1998-1; видети такође ЕСЉП, *Јасинскис против Летоније*, бр. 45744/08, пресуда од 21. децембра 2010, § 71).

Обавеза спровођења такве истраге проистиче у свим случајевима убистава и осталих сумњивих смртних случајева, без обзира на то да ли су починиоци приватна лица или државни агенти, или су непознати (видети ЕСЉП, *Колеви против Бугарске*, бр. 1108/02, пресуда од 5. новембра 2009. године, § 191).

88. Европски суд за људска права је такође навео да процедурална обавеза пружања неког облика ефикасне званичне истраге такође постоји када је појединац нестао под околностима опасним по живот и није ограничена на случајеве када је очигледно да је нестанак проузрокован од стране државног агента (видети ЕСЉП [ВВ], *Варнава и остали против Турске*, наведен изнад у § 59, при § 136, ЕСЉП [ВВ] *Мокану и остали против Румуније* бр. 10865/09, 45886/07 и 32431/08, пресуда од 17. септембра 2014. године, § 317).
89. Надлежни органи морају сами предузети радње када им се скрене пажња на одређени предмет и не смеју препустити подношење формалне пријаве или преузимање одговорности за спровођење било каквих истражних поступака иницијативи блиских сродника (видети ЕСЉП, *Ахмет Озкан и остали против Турске*, бр. 21689/93, пресуда од 6. априла 2004. године, § 310, видети такође ЕСЉП, *Исајева против Русије*, бр. 57950/00, пресуда од 24. фебруара 2005. године, § 210, ЕСЉП [ВВ], *Мокану и остали против Румуније*, наведен изнад у § 321).
90. Успостављајући стандарде ефикасне истраге, Суд је навео да истрага, поред независности, приступачности за породицу жртве, спровођења разумном брзином и експедитивношћу и пружања довољног елемента јавне критике истраге или њених резултата, такође мора бити ефикасна у смислу да може довести до утврђивања тога да ли је смрт изазвана незаконитим путем и, ако је то случај, до идентификације и кажњавања одговорних лица (видети ЕСЉП [ВВ], *Варнава и остали против Турске*, наведен изнад у § 59, при § 191; видети такође ЕСЉП, *Палић против Босне и Херцеговине*, бр. 4704/04, пресуда од 15. фебруара 2011. године, § 63). То није обавеза пружања резултата, већ употребе средстава. Надлежни органи морају предузети све могуће разумне кораке да би обезбедили доказе који се тичу инцидента, укључујући, између осталог, сведочења очевидаца, форензичке доказе и, када је то применљиво, аутопсију која пружа потпун и тачан запис о повреди и објективну анализу клиничких налаза, укључујући узрок смрти. Сваки недостатак у истрази који спречава да се њоме установи узрок смрти, или одговорна особа или особе, ствара ризик да таква истрага неће испунити овај стандард (видети ЕСЉП, *Ахмет Озкан и остали против Турске*, наведен изнад, при § 312, и ЕСЉП *Исајева против Русије*, наведен изнад, при § 212).
91. Конкретно, закључак истраге мора бити заснован на детаљној, објективној и непристрасној анализи свих релевантних елемената. Пропуст праћења очигледног следа истраге нарушава, у одлучујућој мери, могућност да се њоме утврде околности случаја и идентитет одговорних лица (видети ЕСЉП, *Колеви против Бугарске*, наведен у § 87, при § 201). Међутим, природа и степен разматрања којима се испуњава минимални праг ефикасности истраге зависе од околности конкретног случаја. Они се морају проценити на основу релевантних чињеница и у погледу практичних реалних околности истражних радњи (видети ЕСЉП, *Велсеа и Мазаре против Румуније*, бр.

64301/01, пресуда од 1. децембра 2009, § 105). Истовремено, надлежни органи морају увек да учине озбиљан напор да открију шта се догодило и не треба да се ослањају на исхитрене или неосноване закључке како би затворили истрагу (видети ЕСЈП [ВВ], *Ел Масри против „Бивше Југословенске Републике Македоније“*, бр. 39630/09, пресуда од 13. децембра 2012. године, § 183; ЕСЈП [ВВ], *Мокану и остали против Румуније*, наведен изнад у § 88, при § 322).

92. У том контексту се подразумева услов ажурности и разумне експедитивности. Чак и у ситуацијама када можда постоје препреке или потешкоће које спречавају напредак истраге брза реакција надлежних органа је од кључног значаја за одржавање поверења јавности у њих у погледу поштовања владавине права и за спречавање стварања слике о тајном учествовању у незаконитим радњама или њиховом толерисању (видети ЕСЈП, *Пол и Одри Едвардс против Уједињеног Краљевства*, бр. 46477/99, пресуда од 14. марта 2002. године, § 72, ЕСЈП [ВВ], *Мокану и остали против Румуније*, наведен изнад у § 88, при § 323).
93. Посебно у погледу несталих особа које су касније пронађене мртве, Суд је навео да се поступцима ексхумације и идентификације посмртних остатака не исцрпљује обавеза сходно члану 2 ЕКЈП. Суд сматра да „процедурална обавеза која проистиче из нестанка генерално не престаје све док локација и судбина особе не буду познати, те је она стога континуираног карактера“ (ЕСЈП, *Палић против Босне и Херцеговине*, наведен изнад у 90, при § 46; у истом смислу ЕСЈП [ВВ], *Варнава и остали против Турске*, наведен изнад у § 59, при § 148, *Аслаканова и остали против Русије*, бр. 2944/06 и остали, пресуда од 18. децембра 2012. године, § 122). Међутим, Суд такође наглашава да ова процедурална обавеза „не престаје да постоји чак ни након проналажења тела... Тиме се расветљава само један аспект судбине несталога лица и генерално остаје обавеза да се објасне нестанак и вероватно убиство као и да се идентификује и кривично гони сваки починитељ незаконитих дела који има везе са тим нестанком и смрћу“ (ЕСЈП, *Палић против Босне и Херцеговине*, наведен изнад, § 46; у истом смислу ЕСЈП [ВВ], *Варнава и остали против Турске*, наведен изнад у тексту, § 145). Иако проналажење и накнадна идентификација посмртних остатака жртве сами по себи могу представљати значајан успех, процедурална обавеза сходно члану 2 и даље постоји (видети ЕСЈП, *Палић против Босне и Херцеговине*, наведен изнад, § 64).
94. Што се тиче захтева за јавни надзор, Суд је даље навео да мора постојати довољан елемент јавног надзора над истрагом или њеним исходима да би се осигурала одговорност у пракси, као и у теорији. Потребан степен јавног надзора може се знатно разликовати од случаја до случаја. Међутим, у свим случајевима, сродник жртве мора бити укључен у поступак у оној мери која је неопходна за заштиту његових или њених легитимних интереса (видети ЕСЈП, *Ахмет Озкан и остали против Турске*, наведен изнад у § 89, при §§ 311-314; ЕСЈП, *Исајева против Русије*, наведен изнад у § 89, §§ 211–214 и предмети који се наводе у њему; ЕСЈП [ВВ], *Ал-Скеини и остали против Уједињеног Краљевства*, бр.55721/07, пресуда од 7. јула 2011. године, § 167, ЕКЈП 2011. године, ЕСЈП [ВВ], *Мокану и остали против Румуније*, наведен изнад у § 88, при § 324).

95. Суд је такође истакао огроман значај који ефикасна истрага има у утврђивању истине о ономе што се догодило, чиме се задовољава право на истину, не само због породица жртава, већ и због жртава сличних злочина, као и опште јавности, која има право да сазна шта се догодило (ЕСЈП, *Ел-Масри против „Бивше Југословенске Републике Македоније“* наведен изнад у § 91, § 191; ЕСЈП, *Ал-Нашири против Пољске*, бр. 28761/11, пресуда од 24. јула 2014. године, §§ 495–496). Органи Уједињених нација су такође уверени у значај права на истину. Према речима Генералног секретара Уједињених нација, „право на истину подразумева свест о потпуној и комплетној истини о повредама права и догађајима који су се одиграли, карактеристичним околностима везаним за њих и о учесницима у њима. У случају несталих лица... то подразумева и право на откривање судбине и локације жртве“ (видети Извештај Генералног секретара УН-а, *Нестала лица*, документ УН-а А/67/267, 8. август 2012. године, § 5; видети такође КЈП, *Шедко и Бондаренко против Белорусије*, Саопштење бр. 886/1999, разматрања од 3. априла 2003, § 10.2, СГПП/Ц/77/Д/886/1999; КЈП, *Меријам, Филипе, Аугусте и Томас Санкара против Буркине Фасо*, Саопштење бр. 1159/2003, разматрања од 8. марта 2006, § 10.2, СГПП/Ц/86/Д/1159/2003; Комитет УН-а за људска права, Резолуције 9/11 и 12/12: *Право на истину*, 24. септембар 2008. и 12. октобар 2009; Преамбула и члан 24 став 2 Конвенције о заштити свих људи од принудног нестанка, наведено у § 106 изнад; видети такође Извештај Специјалног известиоца о унапређењу и заштити људских права и основних слобода током борбе против тероризма, г. Бена Емерсона, *Оквирни принципи за обезбеђивање одговорности јавних функционера за тешка и систематска кршења људских права почињена у контексту државних анти-терористичких иницијатива*; документ УН-а А/КЈП/22/52, 1. март 2013, § 23–26).

с) *Применљивост члана 2 на контекст Косова*

96. Комисија је свесна чињенице да је до отмице и каснијег убиства г. Војина Живића и Драгана Живића дошло убрзо након распоређивања УНМИК-а на Косову, када су били распрострањени криминал, насиље и мањак безбедности.

97. СПГС не оспорава чињеницу да је УНМИК био у обавези да истражи овај случај сходно члану 2 ЕКЈП, али понавља да су тела била пронађена од стране КФОР-а и касније идентификована, стога УНМИК није био у обавези да истражи овај предмет у вези са утврђивањем њихове судбине (видети § 72 изнад). Међутим, према наводима СПГС-а, јединствене околности које припадају контексту Косова и распоређивању УНМИК-а у првој фази његове мисије треба да буду узете у обзир приликом процене тога да ли је ова истрага у складу са чланом 2 ЕКЈП. У суштини, СПГС тврди да на УНМИК није могуће применити исте стандарде који се примењују на државу у уобичајеној ситуацији.

98. Комисија сматра да ово покреће два главна питања: прво питање је да ли стандарди члана 2 настављају да се примењују у ситуацији када постоји сукоб или опште насиље, а друго је да ли треба сматрати да се такви стандарди у потпуности примењују на УНМИК.

99. Што се тиче применљивости члана 2 на УНМИК, Комисија подсећа да је, након усвајања Уредбе УНМИК-а бр. 1999/1 25. јула 1999. године, УНМИК преузео обавезу поштовања међународно признатих стандарда у погледу људских права при обављању својих функција. Ово прихватање обавеза детаљно је описано у Уредби УНМИК-а бр. 1999/24 од 12. децембра 1999. године, према којој је УНМИК прихватио обавезе сходно одређеним инструментима који се тичу људских права, укључујући ЕКЉП. С тим у вези, Комисија је већ закључила да је тачно да се привремени карактер УНМИК-а и тешкоће с њим у вези морају прописно узети у обзир у погледу бројних ситуација, али ни у ком случају се ови елементи не смеју схватити као изговор за смањење стандарда у поштовању људских права, који су прописно уграђени у мандат УНМИК-а (видети случај ХРАП, *Милогорић и остали*, бр. 38/08 и остали, мишљење од 24. марта 2011. године, § 44; *Бериша и остали*, бр. 27/08 и остали, мишљење од 23. фебруара 2011, § 25; *Лалић и остали*, бр. 09/08 и остали, мишљење од 9. јуна 2012, § 22).
100. У погледу применљивости члана 2 на ситуације у којима постоји сукоб или опште насиље, Комисија подсећа да је Европски суд за људска права утврдио применљивост члана 2 на ситуације након сукоба, укључујући оне у земљама бивше Југославије (видети, између осталих примера, ЕСЉП, *Палић против Босне и Херцеговине*, наведен у § 90 изнад и ЕСЉП, *Јуларић против Хрватске*, бр. 20106/06, пресуда од 20. јануара 2011). Суд даље наводи да процедурална обавеза сходно члану 2 наставља да се примењује у „тешким безбедносним околностима, укључујући оне у контексту оружаног сукоба“ (видети ЕСЉП [ВВ], *Ал-Скеини и остали против Уједињеног Краљевства*, наведен изнад у § 94, при § 164; видети такође ЕСЉП, *Гулеч против Турске*, пресуда од 27. јула 1998. године, § 81, Извештаји 1998-IV; ЕСЉП, *Ерги против Турске*, пресуда од 28. јула 1998. године, §§ 79 и 82, Извештаји 1998-IV; ЕСЉП, *Ахмет Озкан и остали против Турске*, наведен изнад у § 89, при §§ 85–90, 309–320 и 326–330; ЕСЉП, *Исајева против Русије*, наведен изнад у § 89, при §§ 180 и 210; ЕСЉП, *Канлибаши против Турске*, бр. 32444/96, пресуда од 8. децембра 2005. године, §§ 39–51).
101. Суд је признао да „када смрт коју треба истражити сходно члану 2 наступи у околностима општег насиља, оружаног сукоба или побуне, истражитељи могу наићи на препреке и [...] конкретна ограничења могу принудно захтевати употребу мање ефикасних истражних мера или могу довести до одлагања истраге“ (видети ЕСЉП [ВВ], *Ал-Скеини и остали против Уједињеног краљевства*, наведен изнад, при § 164; ЕСЉП, *Базоркина против Русије*, бр. 69481/01, пресуда од 27. јула 2006. године, § 121). Ипак, Суд је сматрао да „обавеза сходно члану 2 која се тиче заштите живота подразумева да, чак и у тешким безбедносним условима, морају бити предузети сви разумни кораци како би се обезбедила ефикасна, независна истрага у вези са наводним кршењима права на живот (видети, између много осталих примера, ЕСЉП, *Каја против Турске*, наведен изнад у § 87, при §§ 86-92; ЕСЉП, *Ерги против Турске*, наведен изнад, при §§ 82–85; ЕСЉП [ВВ], *Танрикулу против Турске*, бр. 23763/94, пресуда од 8. јула 1999, §§ 101–110, ЕКЉП 1999-IV; ЕСЉП, *Кашијев и Акајева против Русије*, бр. 57942/00 и 57945/00, пресуда од 24. фебруара 2005. године, §§ 156–166; ЕСЉП, *Исајева против Русије*, наведен изнад у тексту, при §§ 215-224; ЕСЉП,

Мусајев и остали против Русије, бр. 57941/00 и остали, пресуда од 26. јула 2007. године, §§ 158–165).

102. Слично томе, КЉП је закључио да се право на живот, укључујући процедуралне гаранције, сматра врховним правом од кога није дозвољено никакво одступање чак ни у ванредним околностима када је угрожен живот нације (видети, КЉП, Општи коментар бр. 6, наведен изнад у § 86, при § 1; КЉП, *Абубакар Амиров и Аизан Амирова против Руске Федерације*, Саопштење бр. 1447/2006, разматрања од 22. априла 2009. године, § 11.2, СГПП/Ц/95/Д/1447/2006). Такође, КЉП је напоменуо применљивост чланова 2 (3), 6 и 7 МСГПП, уз посебни осврт на УНМИК-ову обавезу да спроведе ваљане истраге у вези са нестанцима и отмицама на Косову (видети КЉП, *Закључне примедбе Комитета за људска права: Косово (Србија)*, 14. август 2006, §§ 12-13, СГПП/Ц/УНК/ЦО/1).
103. Комисија разуме потешкоће са којима се УНМИК сусрео током прве фазе свог ангажовања. Комисија напомиње да је одговарајућа важност која је дата питању несталих лица на Косову значила да је УНМИК морао да узме у обзир како хуманитарну, тако и кривичну димензију ситуације. Конкретно, Комисија сматра да су важност која се приписује кривичним истрагама и потешкоће на Косову које су ограничиле могућност истражних органа да спроведу такве истраге, као што је описао СПГС, довеле до тога да од кључног значаја буде да УНМИК од самог почетка успостави окружење које погодује обављању значајних истрага. Ово подразумева успостављање система који обухвата елементе попут приписивања свеобухватне одговорности по питању надзора и праћења напретка истрага, обезбеђивања редовних извештаја о напретку истрага као и поступка прописне предаје предмета међу различитим службеницима или јединицама полиције УНМИК-а. Такав систем би такође требало да узме у обзир заштиту потреба жртава и сведока (видети, *mutatis mutandis*, ЕСЉП, *Р. Р. и остали против Мађарске*, бр. 19400/11, пресуда од 4. децембра 2012, §§ 28–32), као и да размотри нарочиту рањивост расељених лица у периоду након сукоба (видети ЕСЉП [ВВ], *Саргсијан против Азербејџана*, бр. 40167/06, одлука од 14. децембра 2011. године, § 145; и ЕСЉП [ВВ], *Чирагов и остали против Јерменије*, бр. 13216/05, пресуда од 14. децембра 2011. године, § 146). Иако схвата да је до распоређивања и организовања полиције и правосудног апарата дошло постепено, Комисија сматра да је овај процес завршен 2003. године када је Генерални секретар УН-а описао полицију и правосудни систем на Косову као системе који „добро функционишу“ и који су „одрживи“ (видети § 17 изнад).
104. Комисија даље напомиње да њен задатак није да испита релевантну праксу или наводне препреке спровођењу ефикасних истрага *in abstracto*, већ само у вези са њиховом конкретном применом на одређене околности везане за ситуацију која је предмет жалбе пред Комисијом (видети ЕСЉП, *Броган и остали против Уједињеног Краљевства*, пресуда од 29. новембра 1988. године, § 53, Серија А бр. 145-Б). Комисија се стога слаже са СПГС-ом да природа и степен разматрања да ли ефикасност истраге испуњава минимални праг зависе од околности одређеног предмета. Из тих разлога, Комисија сматра да ће утврдити, у погледу сваког предмета,

да ли су предузети сви разумни кораци за спровођење ефикасне истраге као што то налаже члан 2, узимајући у обзир реалне околности истражног посла на Косову.

105. На крају, као одговор на примедбу СПГС-а да се члан 2 мора тумачити тако да се њиме не поставља немогући или несразмеран терет на надлежне органе, било у контексту полицијских активности или у контексту приоритета и средстава, Комисија узима у обзир да је Европски суд установио да се управо конкретним чињеницама и контекстима мора мерити шта заправо представља немогућ и/или несразмеран терет (видети ЕСЉП, случај *Палић против Босне и Херцеговине*, наведен изнад у § 90, при § 70; ЕСЉП, *Брекнел против Уједињеног Краљевства*, бр. 32457/04, пресуда од 27. новембра 2007. године, § 62).
106. Комисија наглашава да је она већ обавила анализу ефикасности сходно члану 2 бројних истрага које је спровео УНМИК у погледу убистава, отмица и нестанака везаних за сукоб на Косову. Комисија је идентификовала уобичајене недостатке у овим истрагама, као што су кашњења у погледу уписивања предмета и дуги периоди неактивности од почетка и у периоду под правном надлежношћу Комисије; пропуст да се предузму основни истражни кораци и да се испрати очигледан след истраге; недостатак усклађености међу различитим јединицама полиције УНМИК-а; недостатак редовних и значајних разматрања предмета; недостатак тужилачког надзора и пропуст да се члановима породица достави минимум неопходних информација о статусу истраге (упоредити са случајем ЕСЉП, *Аслаканова и остали против Русије*, наведен изнад у § 93, § 123). Комисија такође бележи системске пропусте попут мањкавости система за постављање истражних приоритета и изостанка ваљане предаје предмета. У већини ових случајева, Комисија је установила да истраге нису биле ефикасне у смислу члана 2 и да пропусти УНМИК-а, који су се наставили током периода под надлежношћу Комисије, не могу бити оправдани у светлу потешкоћа са којима се УНМИК сусрео на почетку своје мисије.

d) Усаглашеност са чланом 2 у овом предмету

107. Што се тиче околности овог предмета, Комисија подсећа да су г. Војимир Живић и г. Драган Живић отети 8. јула 1999. године. Тела обојице мушкараца је пронашао КФОР, 12. јула 1999. године (видети § 30 изнад). Из списка се може видети да је полиција УНМИК-а обавештена о случају до 31. августа 1999. године (видети § 50 изнад).
108. Комисија напомиње да је од самог почетка истраге било очигледних недостатака у њеном спровођењу. Међутим, у светлу горе описаних напомена у вези са њеном ограниченом временском надлежношћу (видети § 59 изнад у тексту), Комисија подсећа да је она надлежна *ratione temporis* да процењује усклађеност истраге са чланом 2 ЕКЉП само за период након 23. априла 2005. године, узимајући у обзир статус предмета тог датума (видети ЕСЉП, *Палић против Босне и Херцеговине*, наведен у § 91 изнад, при § 70). Период који је предмет разматрања завршава се 9. децембра 2008. године, када је ЕУЛЕКС преузео одговорност у области спровођења правде (видети § 19 горе у тексту).

109. Циљ ове истраге био је да се открије истина о околностима отмице и убиства г. Војимира Живића и г. Драгана Живића и да се идентификују починиоци. Како би достигла дат циљ, лица која су водила истрагу била су дужна да траже, прикупе и сачувају доказни материјал; да идентификују могуће сведоке и прибаве њихове изјаве; да идентификују починиоца/починиоце и изведу их пред надлежни суд утврђен законом.
110. Комисија подсећа да би ефикасне истражне радње морале да се спроводе брзо и експедитивно, где би надлежни органи предузели све разумне кораке и испратили очигледан след истраге како би осигурали доказе везане за инцидент, укључујући, између осталог, сведочење очевидаца, форензичке доказе итд. Истрага такође мора да обезбеди елемент јавног надзора у довољној мери, као и да у разумној мери буде доступна породици жртве. Закључак истражитеља мора да се заснива на подробној, објективној и непристрасној анализи свих релевантних елемената. Штавише, истрага би требало да се повремено преиспита, како би се обезбедило да све доступне информације буду узете у разматрање. Пошто обавеза спровођења истраге није обавеза резултата већ средстава, при оцењивању њене ефикасности треба узети у обзир околности конкретног случаја и практичну реалност истражног рада (видети §§ 90–91 изнад).
111. Комисија напомиње да је, у том погледу, према Годишњем извештају полиције УНМИК-а за 2000. годину, целокупну извршну полицијску власт у области Приштине, укључујући кривичне истраге, КФОР предао полицији УНМИК-а септембра 1999. године. Дакле, одговорност је била на УНМИК-у да обезбеди, *прво*, да се истрага спроводи експедитивно и ефикасно; *друго*, да се сав релевантан истражни материјал прописно предаје органу који преузима одговорност за истрагу (ЕУЛЕКС); и, *треће*, да истражни списи могу да се траже и преузимају уколико дође до потребе за тим у било којој каснијој фази.
112. Када је реч о утврђивању судбине г. Војимира Живића и г. Драгана Живића, Комисија напомиње да је КФОР пронашао њихова тела 12. јула 1999. године. УНМИК је формално идентификовао остатке несталих мушкараца, на основу анализе ДНК коју је 2003. године обавио МКНЛ (видети §§ 24, 42 и 51 изнад).
113. Комисија напомиње да је УНМИК-ов КНЛСМ имао редовне контакте са породицом у погледу идентификације посмртних остатака г. Војимира Живића и г. Драгана Живића. Ти напори су укључивали контактирање разних чланова породице, показивање фотографија тела и њихове одеће за потребе идентификације. Међутим, чини се да је породица одбила да прихвати резултате идентификације, и традиционалним методама (видети §§ 38–40 изнад) и анализом ДНК (видети §§ 42 и 43 изнад) и накнадно је одбила да прихвати тела, која су сахраниле српске власти у Приштини (видети §§ 43 и 51 изнад).
114. Комисија је већ у неколико наврата наводила да проналажење и идентификовање посмртних остатака несталих лица сами по себи представљају важно достигнуће. Ипак, Комисија је такође нагласила да процедурална обавеза сходно члану 2 није

завршена открићем посмртних остатака г. Војимира Живића и г. Драгана Живића, посебно јер су се на њима видели знаци насилне смрти (видети нпр. ХРАП, *Грујић*, бр. 287/09, мишљење од 19. марта 2015. године, § 96).

115. Комисија се сада враћа на истрагу коју је спровела полиција УНМИК-а у циљу идентификације починилаца и довођења истих пред лице правде, што представља други елемент процедуралне обавезе из члана 2 ЕКЈП.
116. Од тренутка идентификације, само тело / сами посмртни остаци, као и околности њиховог проналажења, постају додатан важни извор информација о догађају који је предмет истраге (време и узрок смрти, место где је тело најпре пронађено, ствари које су пронађене на/поред тела итд.). На истражним органима је да прибаве и сачувају додатне информације када постану доступне и искористе их како би продубили истрагу у смеру утврђивања починилаца кривичног дела. У сваком случају, према мишљењу Комисије процена истражних активности након идентификације је релевантна за правилну оцену делотворности истраге.
117. Комисија напомиње да, иако су постојале неке првобитне истражне радње у погледу проналажења чаура метака и претресања области у непосредној близини места на ком су пронађена тела, те истражне радње је спровео КФОР (видети § 111 изнад).
118. Чини се да полиција УНМИК-а није уопште, или није у довољној мери, спровела истражне радње у циљу идентификације починилаца и њиховог довођења пред лице правде. Из списка се може видети да је породица г. Војимира Живића и г. Драгана Живића доставила полицији УНМИК-а информације које би захтевале даљу истрагу, укључујући информације о свађи са комшијама и накнадном претњом коју је породица жртва примила (видети § 31 изнад), имена и локације могућих починилаца и сведока (видети § 34 изнад). Штавише, јуна 2002. године гђа П. Ж. је обавестила истражитеље да је свог сина видела два пута на косовској телевизији (видети § 41 изнад). Међутим, у спису нема ничега што указује на то да је полиција УНМИК-а предузела било какву радњу како би испитала те информације.
119. У спису постоје назнаке да метак који је извађен из лобање једног од тела у току обдукције није подвргнут форензичком испитивању. Слично томе, из списка се чини да полиција УНМИК-а није покушала да пронађе и разговара са г. М., особом за коју гђа П. Ж. наводи да је била командант ОВК у тој области (видети § 35 изнад).
120. Комисија такође са забринутошћу напомиње да су истражитељи препоручили да „даља истрага овог предмета треба да се обустави док ЈНЛ не оконча своју истрагу“ (видети § 49 изнад). Међутим, чак и након завршетка истраге ЈНЛ-а, у току 2003. године, са идентификацијом посмртних остатака г. Војимира Живића и г. Драгана Живића, ЈИРЗ није предузео ниједну истражну радњу у погледу проналажења починилаца. Уместо тога, чини се да је случај добио статус неактивног „због недостатка доказа“.

121. Комисија у овом контексту напомиње да, уколико се информације не обрађују, не развијају или не поткрепљују другим доказима и не ставе у одговарајући облик, ма колико ваљане те информације биле у односу на злочин који је под истрагом, оне неће моћи да допринесу његовом решавању. Да би биле прихваћене на суду, информације морају да постану докази, а то је остварљиво једино путем истражних активности које се предузимају у складу са применљивим законима кривичног поступка. У овом случају, изгледа да полиција уопште није учинила никакве напоре у том правцу (видети нпр. случај *Тодоровски*, бр. предмета 81/09, мишљење ХРАП-а од 31. октобра 2013. године, § 116).
122. Комисија такође подсећа на аргумент СПГС-а да је „недостатак сведока који се могу идентификовати и материјалних доказа представљао реалну препреку спровођењу било какве истраге од стране УНМИК-а. УНМИК је приметио да у другим предметима који се тичу несталих лица долази до неминовног обустављања полицијских истрага услед недостатка доказа уколико сведоци не иступе или се не открије никакав материјални доказ“ (видети § 76 изнад). У том погледу, Комисија мора да напомене да у почетној фази скоро сваке истраге недостаје значајна количина информација. Проналажење неопходних информација како би се попуниле ове празнине представља главни циљ сваке истражне активности. Дакле, истражни органи не би требало да користе недостатак информација као аргумент да оправдају своју неактивност. Стога се чини да је, уместо да активно трага за информацијама и траговима, полиција УНМИК-а једноставно чекала да се додатне информације појаве саме од себе. У овој ситуацији, то је могло довести до губитка потенцијалних доказа (видети, нпр, ХРАП, *П. С.*, бр. 48/09, мишљење од 31. октобра 2013. године, § 107; ХРАП, *Стевановић*, бр. 289/09, мишљење од 14. децембра 2014. године, § 111).
123. У погледу периода под њеном правном надлежношћу, почевши од 23. априла 2005. године, Комисија напомиње да је након тог критичног датума настављен пропуст спровођења неопходних истражних радњи, укључујући оне у почетној фази истраге. Сходно томе, нису решени недостаци који су постојали до тог датума. Тако је, у складу са настављеном обавезом спровођења истраге (видети § 93 изнад), процена целокупне истраге доведена под период надлежности Комисије.
124. Комисија такође сматра да је УНМИК, пошто лица одговорна за злочин нису била идентификована, имао обавезу да користи средства која су му на располагању како би редовно пратио напредак истраге да би био сигуран да ништа није занемарено и да је сваки нови доказ узет у разматрање, и како би обавестио њихове сроднике о било каквим могућим новим траговима у истрази.
125. Из списка се види да је једини преглед случаја извршен 2007. године. Комисија напомиње да документи из 2007. године не показују да су икакве додатне информације прикупљене од тренутка када је УНМИК сазнао за случај 1999. године. Заиста, у спису не постоје никакви докази да је од тог тренутка предузета, или чак размотрена, било каква суштинска истражна радња.

126. Очигледан изостанак било какве адекватне реакције полиције УНМИК-а и било какве радње у каснијим фазама могао је указати починиоцима на то да надлежни органи нису могли, или нису били вољни, да истраже таква кривична дела. Такав став надлежних органа према најозбиљнијим злочинима у било ком друштву, а нарочито у околностима након сукоба, неминовно ствара културу некажњивости међу починиоцима злочина и може да доведе до погоршања ситуације. Проблеми са којима се УНМИК сусрео на почетку своје мисије, који су размотрени изнад, не оправдавају такву неактивност, било на почетку или касније.
127. Како је Комисија претходно закључила, полиција УНМИК-а и ОП су спровели политику очувања ограничених истражних ресурса и концентрисања само на истрагу „уз велику вероватноћу идентификовања осумњичених“ (видети ХРАП, *Стевановић*, наведен изнад у § 122, при § 42). Како је Комисија такође напоменула, овај приступ је био у супротности са описом ситуације на терену коју је Генерални секретар УН-а отприлике у исто време представио Савету безбедности УН-а и указао на озбиљан системски пропуст (видети *ibid.*, § 116). У овом предмету, очевици су именовали осумњичене чиме су допринели „великој вероватноћи идентификовања осумњичених“. Међутим, чак ни приликом примене, ова политика није била испоштована.
128. Такође, спис указује на то да у току периода УНМИК-ове управе јавни тужилац уопште није био укључен у ову истрагу. Као што је Комисија већ споменула, правилан тужилачки преглед истражног списка могао је довести до додатних препорука како случај не би остао неактиван наредних година (видети ХРАП, *Стојковић*, бр. 87/09, мишљење од 14. децембра 2013, § 160). Стога, према мишљењу Комисије, преглед истражних списка био је далеко од адекватног.
129. Комисија је свесна чињенице да дужност спровођења истраге није прекршена једноставно због тога што истрага не производи задовољавајући резултат. Ипак, таква истрага мора да се спроведе на озбиљан начин и не сме да буде пука формалност. Комисија сматра да, узимајући у обзир околности из овог предмета, УНМИК није предузео све разумне кораке како би идентификовао починиоце и извео их пред лице правде. У том погледу, Комисија сматра да истрага није била одговарајућа и није била усклађена са захтевима брзине, експедитивности и ефикасности (видети § 92 изнад), као што то налаже члан 2 ЕКЉП.
130. Што се тиче захтева за јавни надзор, Комисија подсећа да члан 2 такође захтева укључивање блиског сродника жртве у истрагу у мери која је неопходна да се заштите његови или њени легитимни интереси. Из истражног списка се може видети да, иако су истражитељи ЈНЛ-а изнова покушавали да контактирају породицу г. Војимира Живића и г. Драгана Живића, то је било само у вези са идентификацијом, али не и у вези са истрагом која је за циљ имала идентификацију починилаца. Такође, последњи контакт је забележен априла 2004. године (видети § 43 изнад). Комисија стога сматра да истрага уопште није била отворена за јавни надзор, како то налаже члан 2 ЕКЉП (видети, у супротном смислу, ЕСЉП [ВВ], *Мустафа Тунч и Фецире Тунч против Турске*, бр. 24014/05, пресуда од 14. априла 2005. године, §§ 210–216).

131. У светлу горе описаних мана и недостатака у истрази, Комисија сматра да случај г. Војимира Живића и г. Драгана Живића, као и други случајеви убистава, отмица и нестанка који су претходно размотрени, заправо указује на образац површних и непродуктивних истрага које је полиција УНМИК-а спроводила у вези са убиствима и нестанцима на Косову (видети § 106 изнад; упоредити са КЈП, *Абубакар Амиров и Аизан Амирова против Руске Федерације*, наведен изнад у § 102, при § 11.4, и ЕСЈП, *Аслаканова и остали против Русије*, наведен изнад у § 93, § 123; ХРАП, *Булатовић*, наведен изнад у § 83, при §§ 85 и 101).
132. Комисија стога закључује да УНМИК није спровео ефикасну истрагу отмице и убиства г. Војимира Живића и г. Драгана Живића. У складу с тим, постојало је кршење процедуралног аспекта члана 2 ЕКЈП.

В. Наводно кршење члана 3 ЕКЈП

1. Поднесци страна

133. Жалилац наводи да су изостанак информација и неизвесност у вези са отмицом и убиством г. Војимира Живића и г. Драгана Живића, поготово услед пропуста УНМИК-а да ваљано изврши истрагу отмице и убиства г. Војимира Живића и г. Драгана Живића, изазвали душевну бол њој и њеној породици.
134. Коментаришући овај део жалбе, СПГС одбацује тврдње. СПГС даље тврди да жалилац није изнела наводе „ни о каквим лошим намерама особља УНМИК-а укљученог у случај нити о икаквом ставу УНМИК-а која би представљао доказ о било каквом неуважавању озбиљности случаја или осећања жалиоца и њене породице која проистичу из нестанка и смрти њеног свекра и рођака“.
135. СПГС додаје да „жалилац наводи да тражи да се њени сродници врате живи. Полиција УНМИК-а није могла да добије узорке ДНК чланова породице у покушају да идентификује два тела која је британски КФОР пронашао у општини Липљан, 12. августа 1999. године, убрзо након пријављеног датума нестанка г. Војимира Живића и г. Драгана Живића. Штавише, невољност [породице] да прихвати да су посмртни остаци које је пронашао британски КФОР остаци који припадају г. Војимиру Живићу и г. Драгану Живићу, као и одбијање породице да прихвати повраћај посмртних остатака ради сахране, упркос постојању коначне и убедљиве ДНК идентификације, указује на укупну невољност са стране жалиоца и других чланова породице да сагледају реалност ситуације“.
136. СПГС не оспорава душевну бол и патњу жалиоца; међутим, он тврди да се она не може приписати УНМИК-у већ да је „последича природне патње проузроковане нестанком и смрћу блиских чланова породице“. Он наводи да је, у овом случају, Европски суд сматрао да патња коју преживљавају чланови породице мора имати „одлике различите од емоционалне патње која се може сматрати неминовном код особа које су у сродству са жртвом озбиљног кршења људских права“.

137. СПГС дакле тврди да није било кршења члана 3.

2. Процена Комисије

Прихватљивост

138. У својој одлуци од 26. септембра 2012. године, Комисија је прогласила овај део жалбе прихватљивим. Међутим, Комисија мора поново да процени прихватљивост овог дела жалбе, у светлу каснијег развоја судске праксе Комисије која се тиче прихватљивости жалби сходно члану 3 ЕКЉП, и информације у вези са идентификацијом посмртних остатака жалиоцевих сродника, које је прибавила Комисија.
139. Према горе изнетом разматрању Комисије, у погледу одговорности за утврђивање судбине несталога лица сходно процедуралној обавези члана 2 ЕКЉП, мишљење Комисије је да се она завршава позитивном идентификацијом посмртних остатака (видети § 114 изнад). У овом случају, до такве идентификације је дошло јула 2003. године када је анализом ДНК, коју је обавио МКНЛ, потврђено да посмртни остаци које пронашао КФОР, 12. јула 1999. године, припадају г. Војимиру Живићу и г. Драгану Живићу (видети § 42 изнад).
140. Комисија даље напомиње да се у судској пракси Европског суда за људска права члан породице нестале особе у одређеним условима може сматрати жртвом поступања надлежних органа које је супротно члану 3 ЕКЉП којим се забрањује нечовечно поступање. Када нестала особа касније буде пронађена мртва, применљивост члана 3 је начелно ограничена на одређени период током ког је члан породице подносио неизвесност, патњу и тугу које су карактеристичне за феномен нестанака (видети, нпр, ЕСЉП, *Лулујев и остали против Русије*, бр. 69480/01, пресуда од 9. новембра 2006. године, §§ 114–115, *ЕКЉП 2006-ХП*; видети такође ЕСЉП, *Гонгаце против Украјине*, бр. 34056/02, пресуда од 8. новембра 2005. године, § 185, *ЕКЉП 2005-Х*).
141. У овом случају, тај период је трајао док породица није обавештена о идентификацији њихових посмртних остатака, анализом ДНК која се десила најкасније априла 2004. године (видети § 43 изнад). Међутим, породица није прихватила идентификацију и одбила је да прими посмртне остатке ради сахране, јер се очигледно и даље надају да су г. Војимир Живић и г. Драган Живић живи. Иако Комисија саосећа са осећањима чланова породице, она не налази објективне разлоге да доведе у сумњу резултате анализе ДНК коју је обавио МКНЛ.
142. Комисија је већ подсетила да, сходно члану 2 Уредбе УНМИК-а бр. 2006/12, она има надлежност једино над „жалбама које се односе на наводна кршења људских права до којих је дошло 23. априла 2005. године или касније или су произашла из чињеница насталих пре овог датума, при чему су поменуте чињенице проузроковале континуирано кршење људских права“ (видети § 59 изнад).

143. Комисија не изражава ни најмању сумњу у то да су отмица и убиство г. Војимира Живића и г. Драгана Живића нанели дубоку патњу жалиоцу и њеној породици. Међутим, Комисија мора да закључи да овај део жалбе лежи изван њене надлежности *ratione temporis* (видети ХРАП, *Патрногић*, бр. 252/09, одлука од 16. децембра 2011. године, §§ 16–20, и ХРАП, *С.Ц.*, бр. 02/09, мишљење од 8. децембра 2012. године, §§ 103–109), те га из тог разлога проглашава неприхватљивим.

V. ЗАКЉУЧНИ КОМЕНТАРИ И ПРЕПОРУКЕ

144. У светлу закључака Комисије о овом предмету, Комисија је мишљења да је потребан неки облик накнаде.

145. Комисија напомиње да принудни нестанци представљају озбиљна кршења људских права која се морају истражити и судски процесуирати под било каквим околностима. Комисија такође напомиње да је УНМИК, као територијална управа на Косову од 1999. до 2008. године, имао примарну одговорност да ефикасно истражи отмицу и убиство г. Војимира Живића и г. Драгана Живића и да његов пропуст да то учини представља настављено озбиљно кршење људских права жртава и њихових сродника, поготово права на утврђивање чињеница.

146. Комисија истиче забринутост самог СПГС-а да су неадекватна средства, поготово на почетку УНМИК-ове мисије, довела до тога да испуњавање УНМИК-ових обавеза у погледу људских права буде тешко достижно.

147. Уобичајено би била одговорност УНМИК-а да предузме одговарајуће мере како би стао на крај запаженом кршењу права и, колико је то могуће, исправио последице истог. Међутим, као што је Комисија напоменула горе у тексту (видети § 19 изнад), одговорност УНМИК-а у погледу спровођења правде на Косову завршила се 9. децембра 2008. године. УНМИК стога није више у позицији да предузима мере које ће имати директан утицај на истраге које су још увек на чекању пред ЕУЛЕКС-ом или локалним властима. Такође, након једностраног проглашења независности од стране Привремених институција самоуправе Косова 17. фебруара 2008. године и касније, ступањем на снагу косовског устава 15. јуна 2008. године, УНМИК је престао да обавља извршне функције на Косову и та чињеница је ограничила његову могућност да пружи пуну и ефикасну репарацију за извршену повреду права, како је то прописано утврђеним начелима међународног права о људским правима.

148. Комисија сматра да ова чињенична ситуација не ослобађа УНМИК од одговорности да исправи, што је могуће више, последице кршења права за која је одговоран.

У погледу жалиоца и предмета, Комисија сматра прикладним да УНМИК:

- У складу са судском праксом Европског суда за људска права у вези са ситуацијама ограничене надлежности државе (видети ЕСЉП [ВВ], *Иласку и остали против Молдавије и Русије*, бр. 48787/99, пресуда од 8. јула 2004. године, ЕКЉП,

2004-VII, при § 333; ЕСЈП, *Ал-Садун и Муфди против Уједињеног Краљевства*, бр. 61498/08, пресуда од 2. марта 2010. године, § 171; ЕСЈП [ВВ], *Катан и остали против Молдавије и Русије*, бр. 43370/04, 8252/05 и 18454/06, пресуда од 19. октобра 2012. године, § 109), мора тежити томе да, уз сва средства која су му доступна у односу на надлежне косовске органе, добије уверавања да ће истраге које се односе на случај који се овом приликом разматра бити настављене у складу са захтевима ефикасне истраге предвиђеним чланом 2, да ће се утврдити околности везане за отмицу и убиство г. Војимира Живића и г. Драгана Живића и да ће могући починиоци бити изведени пред лице правде. Жалилац и/или други блиски сродници треба да буду обавештени о том поступку и да добију увид у релевантну документацију, уколико је потребно;

- Јавно призна, између осталог и путем медија, у разумном року, одговорност у вези са пропустом УНМИК-а да адекватно истражи отмицу и убиство г. Војимира Живића и г. Драгана Живића и јавно се извини жалиоцу и њеној породици у вези са тим;

- Предузме одговарајуће кораке за исплату адекватне надокнаде жалиоцу за моралну штету коју је претрпела због УНМИК-овог пропуста да спроведе ефикасну истрагу.

Комисија такође сматра да је прикладно да УНМИК:

- У складу са Резолуцијом Генералне скупштине УН-а о „основним начелима и смерницама у вези са правом на правни лек и репарацију за жртве грубог кршења међународног права које се тиче људских права и озбиљног кршења међународног хуманитарног права“ (А/Res/60/147, 21. март 2006. године), предузме одговарајуће кораке, путем других институција повезаних са УН-ом које раде на Косову, домаћих органа и невладиних организација, ради остваривања потпуног и свеобухватног програма репарације, укључујући реституцију, компензацију, рехабилитацију, сатисфакцију и гаранцију да се тако нешто неће поновити, за жртве из свих заједница које су претрпеле озбиљне повреде људских права током и након сукоба на Косову;

- Предузме одговарајуће кораке код надлежних органа Уједињених нација, укључујући Генералног секретара УН-а, ка додељивању одговарајућих људских и финансијских ресурса како би се осигурало да Уједињене нације увек поштују стандарде међународних људских права, укључујући ситуације када обављају административне и извршне функције на некој територији, и да обезбеди ефикасно и независно надгледање;

ИЗ ОВИХ РАЗЛОГА,

Комисија, једногласно,

- 1. ЗАКЉУЧУЈЕ ДА ЈЕ ДОШЛО ДО КРШЕЊА ПРОЦЕДУРАЛНЕ ОБАВЕЗЕ СХОДНО ЧЛАНУ 2 ЕВРОПСКЕ КОНВЕНЦИЈЕ О ЉУДСКИМ ПРАВИМА;**
- 2. ЗАКЉУЧУЈЕ ДА ЈЕ ЖАЛБА НЕПРИХВАТЉИВА СХОДНО ЧЛАНУ 3;**
- 3. ПРЕПОРУЧУЈЕ ДА УНМИК:**
 - a. ТРАЖИ ОД НАДЛЕЖНИХ ОРГАНА НА КОСОВУ ДА ПРЕДУЗМУ СВЕ МОГУЋЕ КОРАКЕ КАКО БИ ОСИГУРАЛИ ДА СЕ КРИВИЧНА ИСТРАГА У ВЕЗИ СА ОТМИЦОМ И УБИСТВОМ Г. ВОЈИМИРА ЖИВИЋА И Г. ДРАГАНА ЖИВИЋА НАСТАВИ У СКЛАДУ СА ЧЛАНОМ 2 ЕКЉП И ДА ПОЧИНИОЦИ БУДУ ИЗВЕДЕНИ ПРЕД ЛИЦЕ ПРАВДЕ;**
 - b. ЈАВНО ПРИЗНА, ИЗМЕЂУ ОСТАЛОГ И ПУТЕМ МЕДИЈА, ОДГОВОРНОСТ ЗА СВОЈ ПРОПУСТ ДА СПРОВЕДЕ ЕФИКАСНУ ИСТРАГУ У ВЕЗИ СА ОТМИЦОМ И УБИСТВОМ Г. ВОЈИМИРА ЖИВИЋА И Г. ДРАГАНА ЖИВИЋА И ЈАВНО СЕ ИЗВИНИ ПОРОДИЦИ;**
 - c. ПРЕДУЗМЕ ОДГОВАРАЈУЋЕ КОРАКЕ ЗА ИСПЛАТУ ОДГОВАРАЈУЋЕ НАДОКНАДЕ ЖАЛИОЦУ ЗА ПРЕТРПЉЕНУ МОРАЛНУ ШТЕТУ У ВЕЗИ СА УСТАНОВЉЕНОМ ПОВРЕДОМ ЧЛАНА 2 ЕКЉП.**
 - d. ПРЕДУЗМЕ ОДГОВАРАЈУЋЕ КОРАКЕ КА ОСТВАРИВАЊУ ПОТПУНОГ И СВЕОБУХВАТНОГ ПРОГРАМА РЕПАРАЦИЈЕ;**
 - e. ПРЕДУЗМЕ ОДГОВАРАЈУЋЕ КОРАКЕ У УЈЕДИЊЕНИМ НАЦИЈАМА КАО ГАРАНЦИЈУ ДА СЕ ИСТА СИТУАЦИЈА НЕЋЕ ПОНОВИТИ;**
 - f. ОДМАХ ПРЕДУЗМЕ ЕФИКАСНЕ МЕРЕ ЗА ПРИМЕНУ ПРЕПОРУКА КОМИСИЈЕ И ОБАВЕСТИ ЖАЛИОЦА И КОМИСИЈУ О ДАЉЕМ РАЗВОЈУ ОВОГ ПРЕДМЕТА.**

Андреј Антонов
Извршни службеник

Марек Новицки
Председавајући

СКРАЋЕНИЦЕ И АКРОНИМИ

СГПП – Међународни споразум о грађанским и политичким правима
ОСМ – Одељење за судску медицину
ОП – Одељење правде
ЕКЉП – Европска конвенција о људским правима
ЕСЉП – Европски суд за људска права
ЕУ – Европска унија
ЕУЛЕКС – Мисија владавине права Европске уније на Косову
СРЈ – Савезна Република Југославија
ХРАП – Саветодавна комисија за људска права
КЉП – Комитет за људска права Уједињених нација
ИАСЉП – Интерамерички суд за људска права
МКНЛ – Међународна комисија за нестала лица
МКЦК – Међународни комитет Црвеног крста
МКТЈ – Међународни кривични трибунал за бившу Југославију
КФОР – Међународне безбедносне снаге (обично познате као косовске снаге)
ОВК – Ослободилачка војска Косова (на албанском: *Ushtria Çlirimtare e Kosovës*, *УЏК*)
КПС – Косовска полицијска служба
ЈНЛ – Јединица за нестала лица
НАТО – Северно-атлантски споразумни савез
КНЛСМ – Канцеларија за нестала лица и судску медицину
ОЕБС – Организација за европску безбедност и сарадњу
СПГС – Специјални представник Генералног секретара
УНХЦР – Високи комесар Уједињених нација за избеглице
УНМИК – Привремена административна мисија Уједињених нација на Косову
КПИЖ – Комисија за проналажење и идентификацију жртава
ЈИРЗ – Јединица за истрагу ратних злочина